

Puha költségvetési korlát és válság Görögországban

Győrffy Dóra, PPKE-BTK

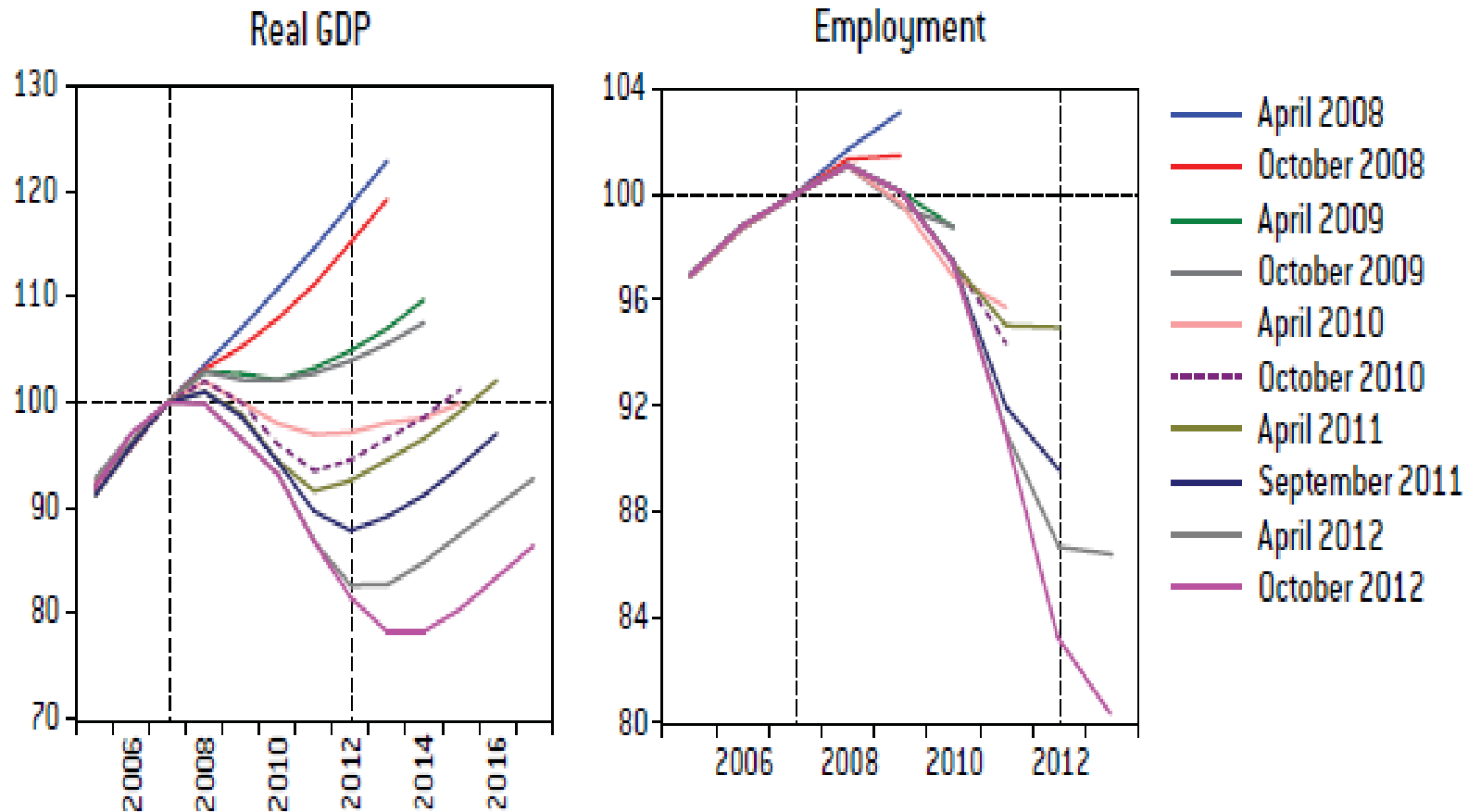
Előadás

- ▶ A görög válság rejtélye
- ▶ A puha költségvetési korlát (PKK) fogalma
- ▶ PKK Görögországban a válság előtt
- ▶ A költségvetési korlát megkeményedése és a válság kitörése
- ▶ A PKK visszatérte a válságot követően
- ▶ A költségvetési korlát megkeményítésének dilemmái

Görög növekedési és foglalkoztatási előrejelzések 2008-2012 (forrás: Darvas 2012)

A görög válság rejtélye

- ▶ A görög visszaesés immár 6. éve tart, és a transzformációs válságot idézi. Két kérdés:
  1. Miért ilyen súlyos a válság, míg az USA-ban pl. csupán egy évig tartott a recesszió?
  2. Hogyan tudták megrengetni egy kis ország problémái a teljes euró-zónát?
- ▶ Két nézet:
  1. A görögök elszabotálták a válságkezelést
  2. Az EU szigorú intézkedései az országot egy recessziós spirálba taszították
- ▶ Alternatív elmélet: a puha költségvetési korlát megkeményítéséért folytatott küzdelem okozta bizonytalanság magyarázza a mély válságot

A puha költségvetési korlát fogalma (Kornai 1997)

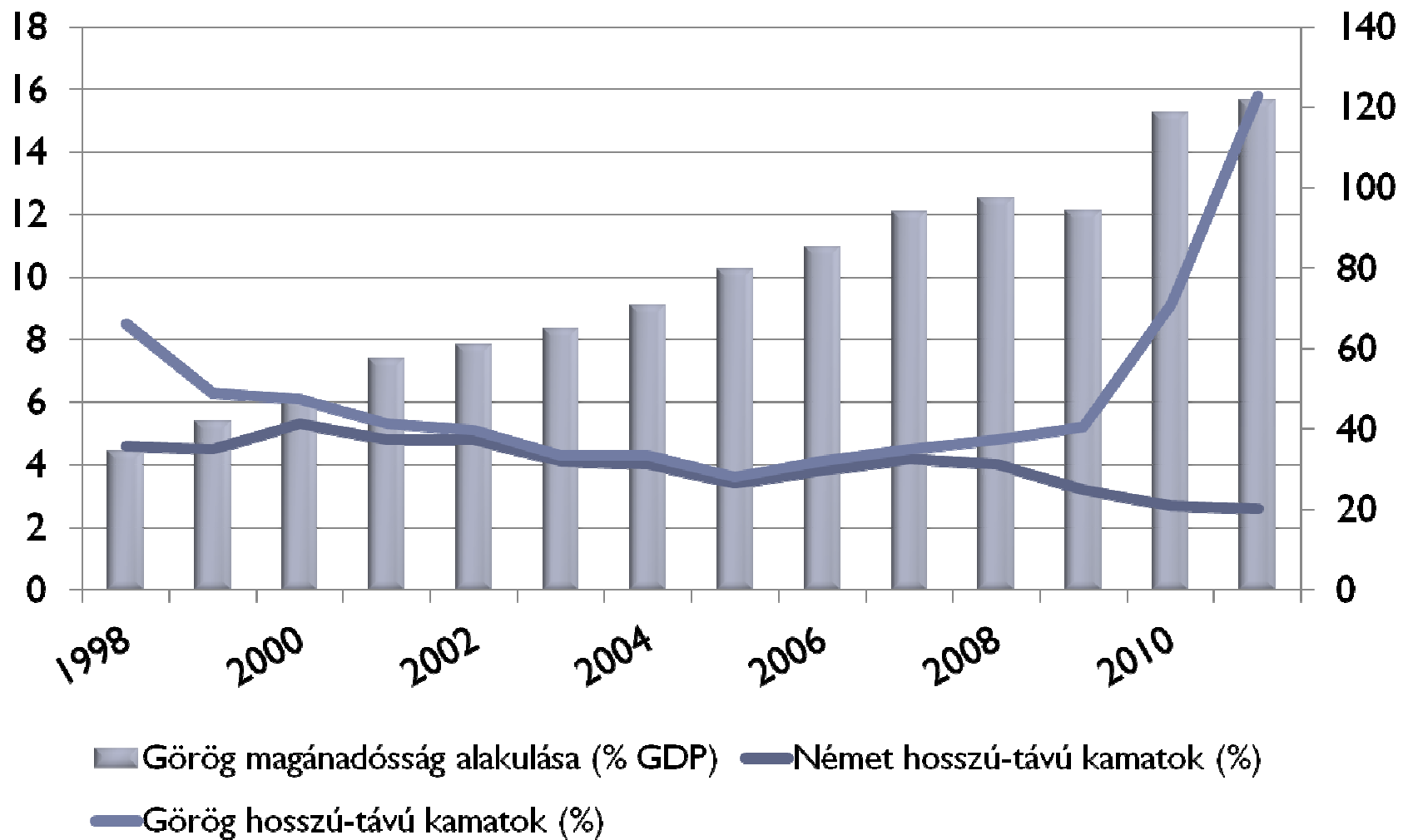
- ▶ Puha költségvetési korlát (Kornai 1986): a döntéshozó nem kényszerül arra, hogy kiadásait bevételéhez igazítsa, mert várakozásai vannak azzal kapcsolatban, hogy egy támogató szervezet a bevételein túli kiadásokat fedezi.
- ▶ Eszközök: puha szubvenció, puha adóztatás, puha hitelezés
- ▶ Következmények: piaci ösztönzés gyengülése, ár- és költségérzékenység csökkenése, kereslet elszaladása
- ▶ A probléma alapja: dinamikus elköteleződési probléma, melynek során a nincs kimentés iránti elkötelezettséget a támogatószervezet nem képes betartani

Puha költségvetési korlát Görögországban a válság előtt

- ▶ EU – nemzetközi piacok:
  - EU elkötelezettsége a nincs-kimentés szabály mellett nem volt hiteles
- ▶ Görög állam – állami vállalatok
  - munkahelyek biztosítása a klientúrának (1 200 000, munkerő $\approx$ 25 százaléka állami foglalkoztatott 2009-ben)
  - politikai támogatás biztosítása
- ▶ Görög állam – adófizetők
  - rosszul működő állam kompenzációja a magánszektornak
- ▶ PKK a rendszer alapvető legitimitációját biztosította, melyet a nemzetközi piacokról szerzett forrásokból fedeztek.

Kamatkonvergencia és eladósodás (adatok: Európai Bizottság 2012)

Veszteséges állami vállalatok 2009-ben (forrás: Visvizi 2012: 19)

Vállalat	Adózás előtti eredmény (millió €)	Alkalmazottak száma	Átlagos bérköltség (alkalmazott/év, €)
Hellenic Railways	-481,8	187	41,426
Thermal Buses Corp	-316,4	6733	37,526
TRAINOSE SA	-231,1	1784	50,414
Railway Infrastructure Manager	-173,8	4737	40,621
Hellenic Defense Systems	-164,7	1575	41,794
Athens Piraeus Electrical Railways	-93,3	1337	57,584
Trolley Buses Corp.	-69,3	1564	36,408
Toursim Development Co.	-47,7	473	33,946
Hellenic Horse Racing Org.	-27,9	343	48,626
National Highways Fund	-15,1	347	28,771

Puha adóztatás (forrás: OECD 2010)

Efficiency of VAT collection¹
2006, in percentage

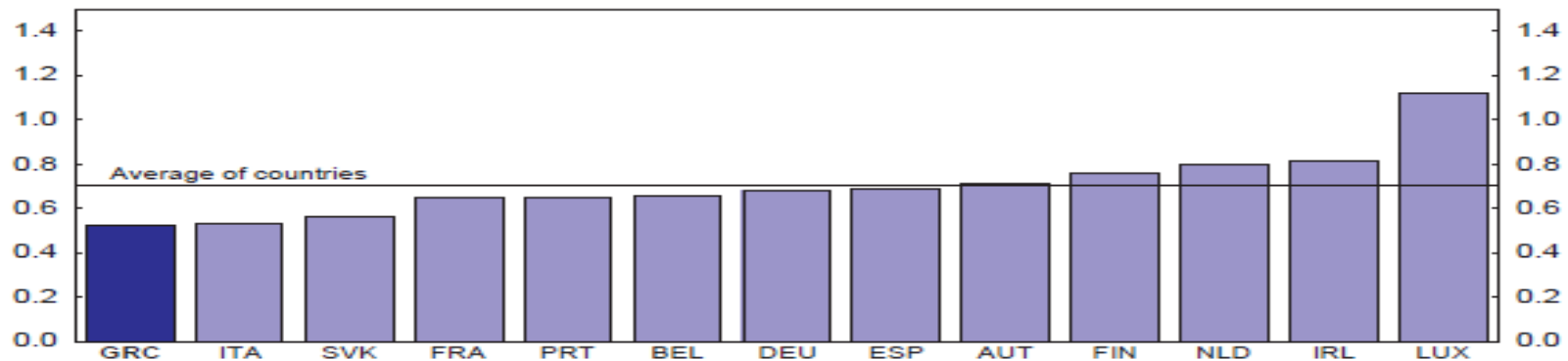
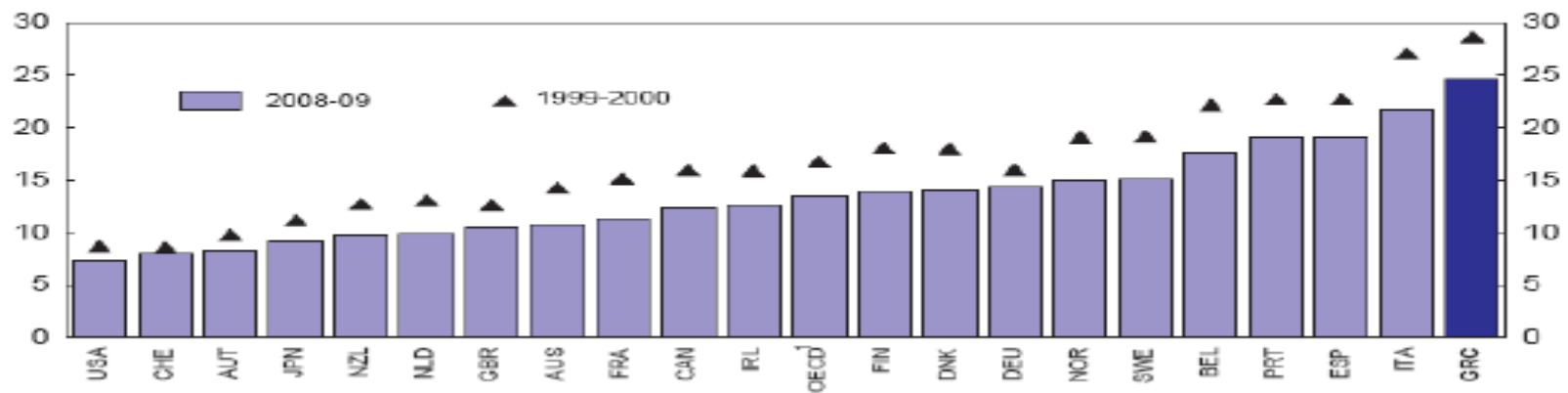
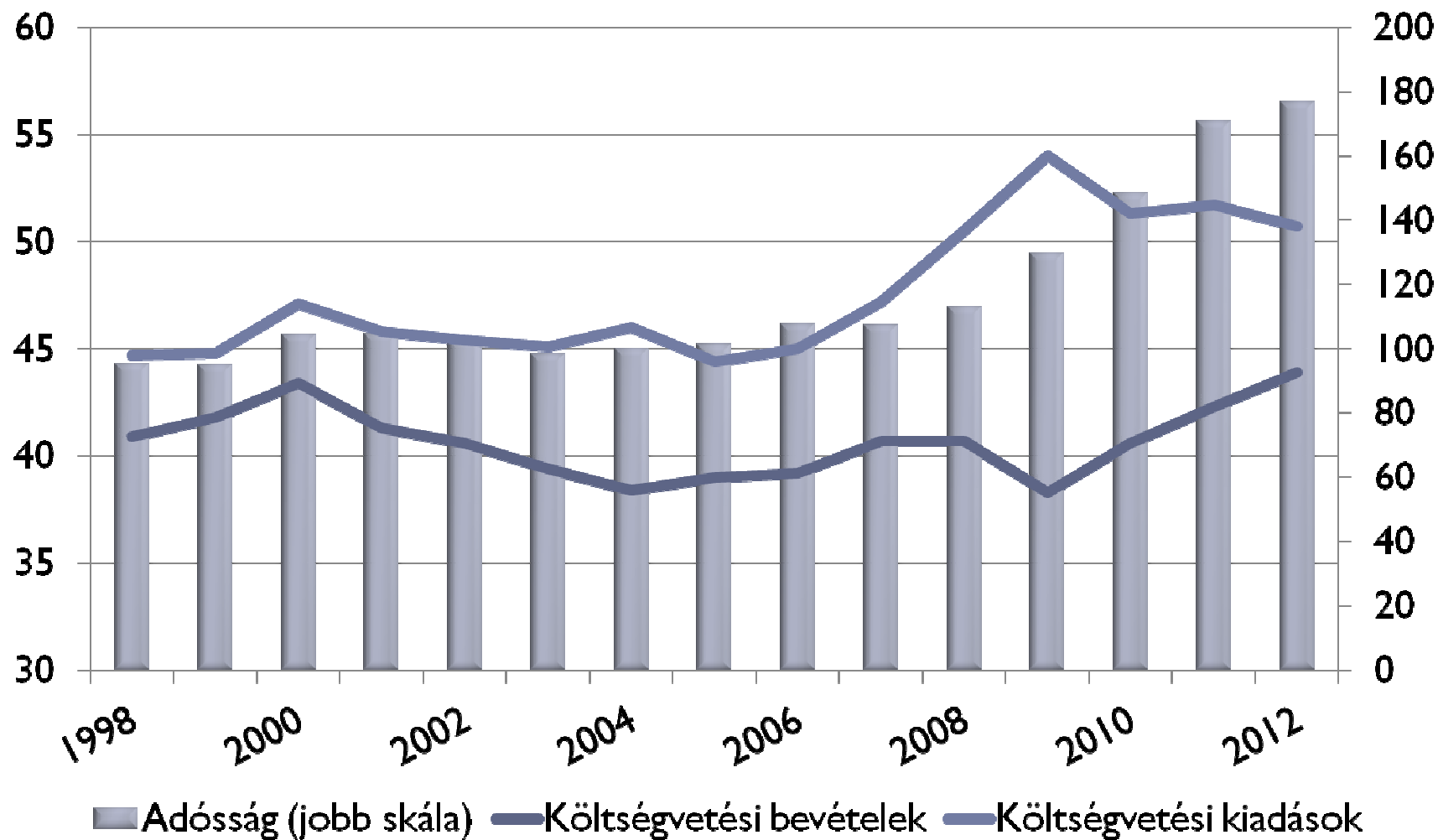

Figure 2.2. **The size of shadow economy: An international comparison**
[in per cent of GDP]

A görög költségvetés fő mutatói (% GDP, adatok: Európai Bizottság 2012)

A válság kitörése

A 2010. márciusi Európa bizottság ülését követő sajtótájékoztatón Angela Merkel kijelentette, hogy Görögország megsegítése csak a legvégső esetben lehetséges, amikor a piaci finanszírozás már nem elérhető. A kijelentés nem zárta ki a csőd lehetőségét – a költségvetési korlát keményedni látszott.

Forrás: Jones, Erik (2010).

A válságra adott válaszok

▶ IMF/EU mentőcsomagok

1. 2010. május: €110Mrd
2. 2012. február: €130Mrd
3. 2012. november: ≈ €40Mrd

▶ EKB beavatkozások

1. Görög papírok elfogadása fedezetként a bővli minősítés ellenére
2. Állampapír-vásárlások a másodlagos piacon (SMP) ≈ €42Mrd
3. Hosszú-távú refinanszírozási program (LTRO) ≈ €100 Mrd

▶ Magánszektor bevonása

1. 2012. február: görög államadósság 53,5%-os leírása ≈ €100 Mrd

▶ Megszorító csomagok

1. 1-6 csomagok eredményeként a hiány 15,7%-ról (2009) 6,8%-ra csökkent (2012): bevételek: 38,3 → 43,9%, kiadások: 54 → 50,7% (2007-es szint: 47,2%)

▶ Privatizáció

1. 2011. február: €50Mrd program meghirdetése 2015-re
2. 2012. november: €1,6Mrd teljesült , cél csökkentése €11Mrd-ra

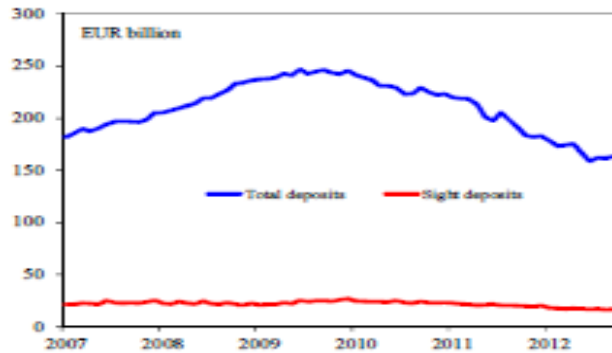
A puha költségvetési korlát átalakulása a válságkezelés során

---

- ▶ Nemzetközi piacok – görög állam
    - a bizonytalanság miatt Görögország kizáródott a nemzetközi piacokról
  - ▶ Görög állam – állami vállalatok
    - munkahelyek biztosítása a klientúrának
    - privatizáció helyett racionalizáció
  - ▶ Görög állam – adófizetők
    - szigorúbb adóbehajtás
    - adóemelések (pl. TA: 50%)
  - ▶ Európai Unió/IMF/EKB – görög állam:
    - Az euró-zónából történő görög kilépés következményei (IMF 2012): a közvetlen ($\approx$ €300Mrd) és közvetett veszteségek (terjedés a többi periféria országra) a Lehmann Brothers összeomlásánál komolyabb költségekkel járna
  - ▶ EKB – görög bankok
    - A tőkemenekülés ellensúlyozására (bankbetétek 16%-os csökkenése) a görög nemzeti bank nyújt likviditási segítséget a görög bankoknak, mely mindaddig lehetséges, míg Görögország az euró-övezet része (TARGET2, ELA)
  - ▶ Görög bankok – görög adósok
    - kényszerhitelezés a nem-teljesítő adósoknak
-

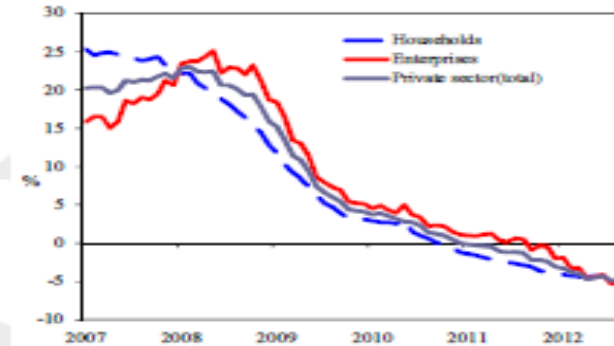
A bankszektor gyengülése (Trojka jelentés, 2012)

Graph 14. Bank deposits

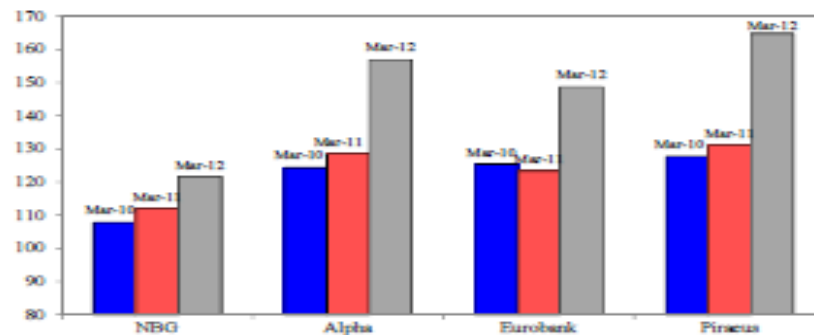
Source: Bank of Greece

Graph 15. Credit to private sector (per cent change, y-o-y)

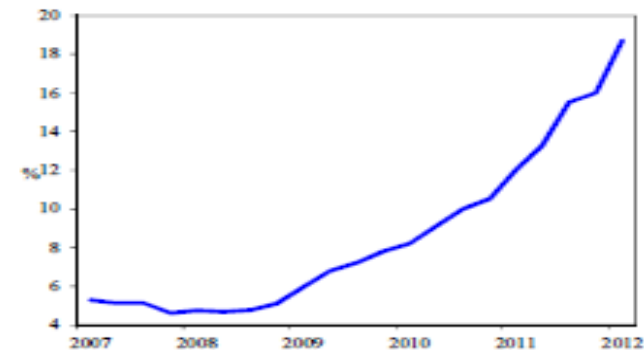
Source: Bank of Greece

Graph 16. Loan to deposit ratio by bank (in percent)

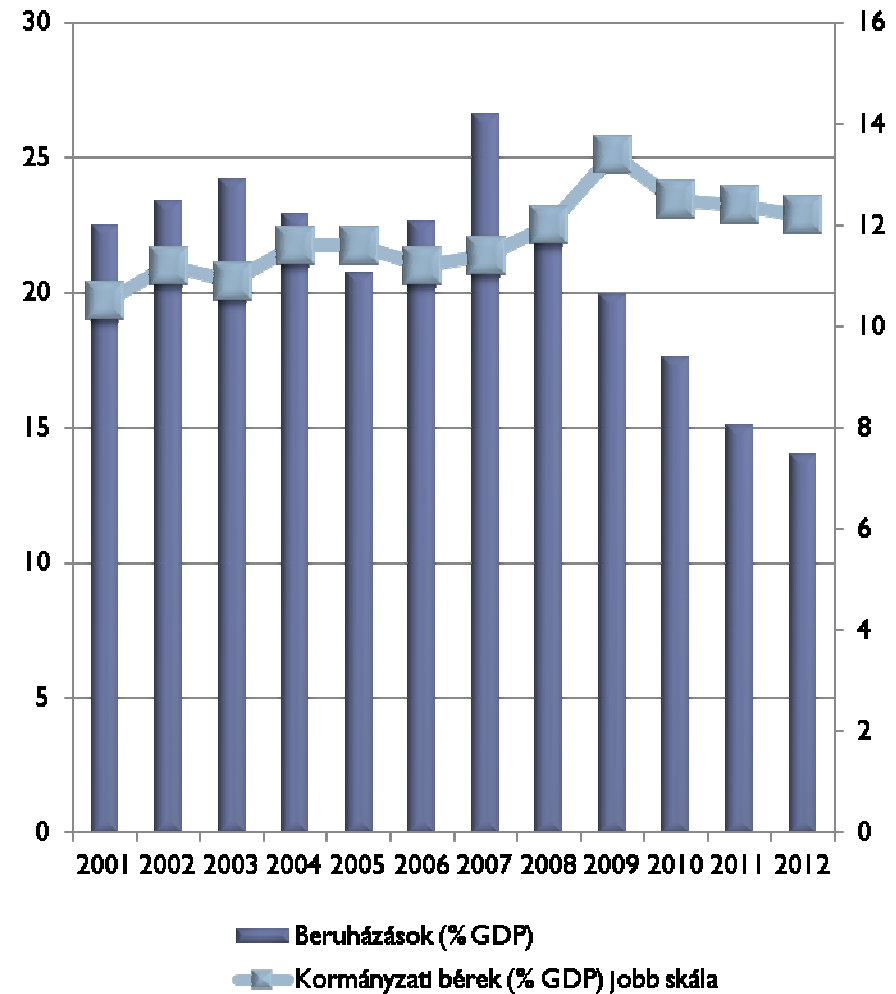
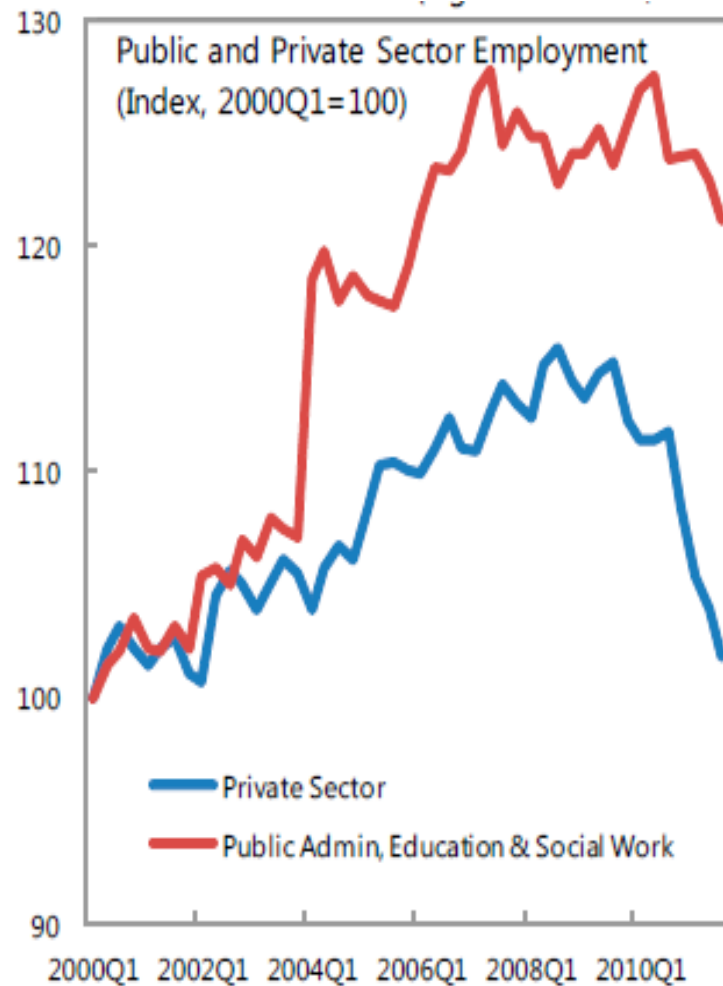
Source: Banks' financial statements

Graph 17. Non-performing loans ratio

Source: Bank of Greece

Foglalkoztatás, bérek, beruházások (forrás: IMF 2012, Európai Bizottság 2012)

A költségvetési korlát megkeményítését övező viták

▶ EU motivációi

1. Félelem a rendezetlen görög csődtől
2. Lakosság erős ellenérzése a görög kimentéssel kapcsolatban

▶ EU eszközei

1. Szigorú feltételeesség és felügyelet
2. Elköteleződés a további nincs kimentés mellett → hitelességi problémák

▶ Görög lakosság

1. A rendszer legitimitásának összeomlása
2. Bizonytalanság → bankbetétek elvándorlása, beruházások zuhanása → növekedési potenciál csökkenése

▶ Nemzetközi piacok

1. Félelem a további veszteségektől
-

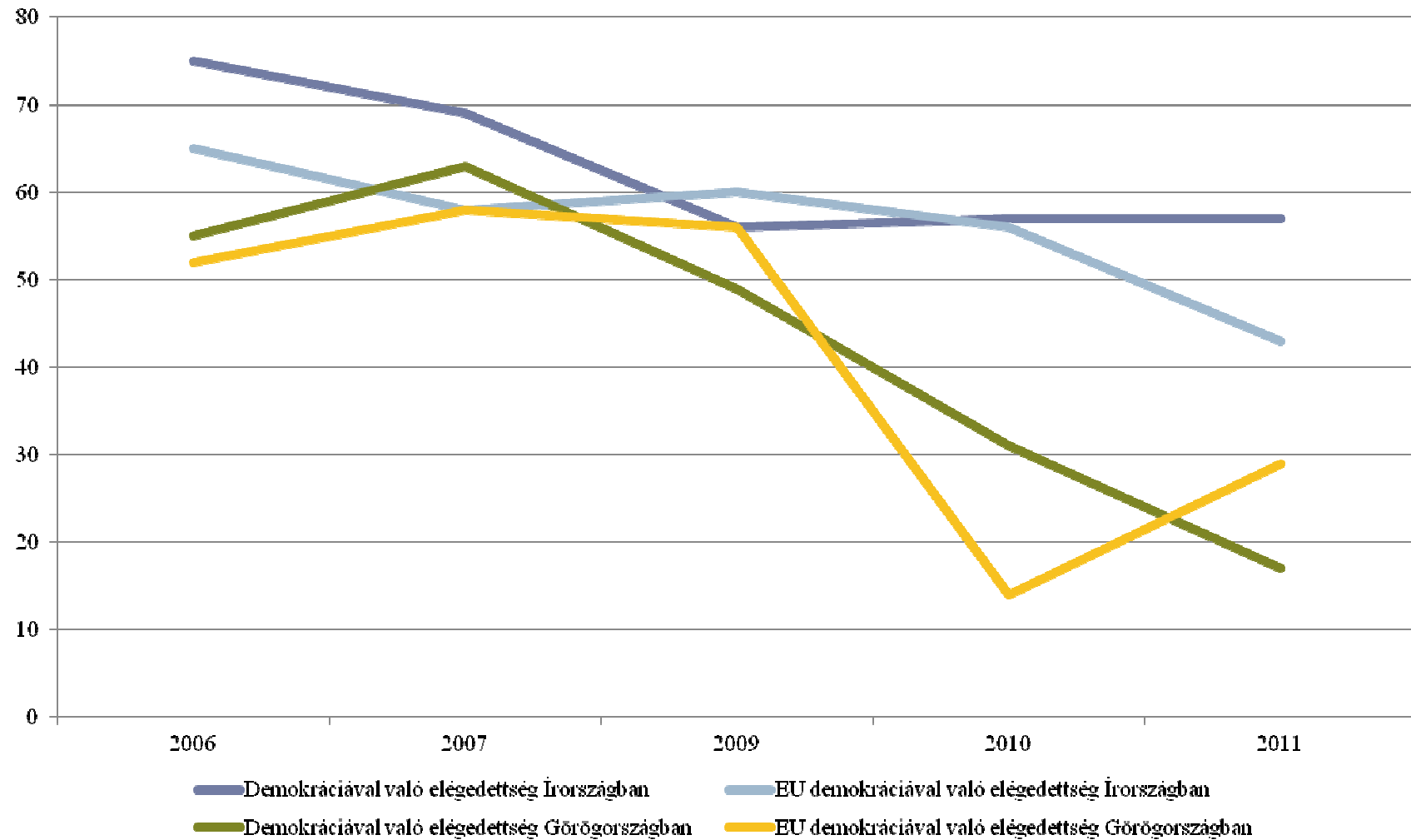

A kimentőcsomagokkal kapcsolatos német attitűd (forrás: Bechtel et al 2012)

Mennyiben ellenzi vagy támogatja az eladósodott EU-tagállamoknak nyújtott pénzügyi segítséget?	Több vagy kevesebb pénzt kellene Németországnak befizetnie az európai pénzügyi mentőalapba?
Erősen támogatja 3%	Sokkal többet 0,5%
Inkább támogatja 24,5%	Valamivel többet 4%
Se nem támogatja, sem nem ellenzi	Változatlanul 25,4%
Inkább ellenzi 40,1%	Valamivel kevesebbet 34,2%
Inkább támogatja 20,9%	Sokkal kevesebbet 32,6%
Nem tudja 1,5%	Nem tudja 3,4%

A rendszer legitimitációjának összeomlása (adatok: Eurobarometer)

Gazdaságpolitikai következtetések

- ▶ A költségvetési korlát megkeményítésének nincs tiszta megoldása → Görögországban változatlanul puha, csupán az eszközök változtak
  - ▶ A költségvetési korlát keményítését övező küzdelmek azonban tartós bizonytalanságot gerjesztenek mind Görögország mind az euró-zóna számára
  - ▶ Kilátások rövid-távon: a görög adósság további konszolidációja
  - ▶ Megoldás hosszú-távra
    1. Görögországban: jó kormányzás, mint legitimáció forrása PKK helyett
    2. EU-ban: bankunió révén a költségvetési korlát megkeményítése, az USA föderális modelljéhez való
-
- ▶ közeledés ahol nincs kimentés a tagállamoknak.

Köszönöm a figyelmet!
